

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Αλ3Α(α)

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 19 Απριλίου 2023
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ

A1. α. τοὺς μὲν: τοὺς ἀπαιδευτοὺς καὶ ἀληθείας ἀπείρους

τοὺς δὲ: τοὺς ἐν παιδείᾳ ἑωμένους

αὐτοῖς: τὰς τε βελτίστας φύσεις

A1. β. 1. Ο Σωκράτης και οι συνομιλητές του πρέπει να ανεβούν εκείνη την ανηφορική οδό και να προσεγγίσουν το αγαθό. Λάθος «τὰς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ... ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν»

2. Σύμφωνα με τον Σωκράτη, ο νόμος ενδιαφέρεται για την ευτυχία του συνόλου των πολιτών. Σωστό «ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι»

B1. **Επανάληψη:** ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν ... ἀναβάντες: Το ουσιαστικό ἀνάβασις, όπως και το αντίστοιχο ρήμα ἀναβαίνω, χρησιμοποιούνται συμβολικά από τον Πλάτωνα για να δείξει την πορεία του ανθρώπου προς τη γνώση και την προσέγγιση (θέαση) του Αγαθού. Η τριπλή επανάληψη της ἀνάβασις αναδεικνύει εμφατικά και τη δυσκολία του δρόμου προς την ιδέα του αγαθού. Πρόκειται για μια πορεία ανηφορική· απαιτεί χρόνο και μόχθο.

Για τον Πλάτωνα για να φτάσει η ψυχή στη θέαση των Ιδεών και μάλιστα στη θέαση της κορυφαίας Ιδέας όλων, πραγματοποιεί μια ανύψωση από τα γήινα ενδιαφέροντα προς τα ανώτερα αντικείμενα της νόησης, από τα αισθητά ή ορατά στα νοητά. Φυσικά αυτή δεν είναι μόνιμη κατάσταση της ψυχής, αλλά ανώτερη διαδικασία και άσκηση πνευματικής αναζήτησης, που είναι αναγκαία για ορισμένο θεωρητικό σκοπό και έχει συγκεκριμένη κάθε φορά κατάληξη. Αντιστοίχως, μακρόχρονη και κοπιώδης περιγράφεται στην Πολιτεία η εκπαίδευση των εν παιδεία πολιτών και μελλοντικών φυλάκων.

Αντίθεση: Αναβήναι ... καταβαίνειν: Και αυτό το ουσιαστικό, όπως και το αντίστοιχο ρήμα, χρησιμοποιείται συμβολικά. Δείχνει μια πορεία επιστροφής: από τη θεωρητική ενασχόληση με σχετικώς αφηρημένα αντικείμενα, όπως τα μαθηματικά και η διαλεκτική, στην πρακτική αντιμετώπιση προβλημάτων της καθημερινής ζωής μέσα στην πόλη. Οι φύλακες, οι πεπαιδευμένοι, έχουν χρέος να επιστρέψουν στην καθημερινότητα και από ηγετική θέση να προσφέρουν στο σύνολο των πολιτών όσα έμαθαν και είδαν στην πορεία τους προς το Αγαθό. Και όλα αυτά με την ιδέα ότι η ενασχόληση με τον απλό λαό και τα καθημερινά προβλήματα της δημόσιας ζωής αποτελεί ντροπή, προσβολή και ηθική μείωση για τον άνθρωπο του πνεύματος. Αντίθετα, ο Σωκράτης υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος του πνεύματος οφείλει να επιστρέψει στην «σπηλιά» (κατάβασις), να ασχοληθεί με τα προβλήματα των απαίδευτων, να διαγνώσει τις ανάγκες τους, να τους δια φωτίσει και να τους δείξει τον δρόμο για το φως, να υποστεί τελικά, για άλλη μια φορά, ό,τι συνεπάγεται η αμάθεια και η άγνοια στην προσπάθειά του να τους βοηθήσει.

B2.

1. (α) Ηράκλειτο / 2. (β) πενταετής / 3. (β) αλόγιστον ή επιθυμητικόν / 4. (γ) 7^η / 5. (α) Περὶ δικαίου

B3. α.

A- 4, B- 6, Γ- 5, Δ- 2, Ε- 1, ΣΤ- 3,

Περὶσσεύει το 7

B3. β.

(ενδεικτικές απαντήσεις)

Μεταφέρθηκε στο πλησιέστερο νοσοκομείο, επειδή ένιωθε έντονο **πόνο** στην κοιλιακή χώρα.

Τα υλικά αγαθά ικανοποιούν τις βιοτικές **ανάγκες** του ανθρώπου, ενώ τα πνευματικά (ικανοποιούν) τις πνευματικές και εσωτερικές αναζητήσεις του, γενικότερα.

B4. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Και στα δύο αποσπάσματα γίνεται λόγος για την αδυναμία ορθής διακυβέρνησης, όταν η εξουσία ασκείται από πολιτικούς με ιδιοτελή συμφέροντα ή απλά είναι ανεπαρκείς.

Σύμφωνα με τον Καστοριάδη, οι πολιτικοί καθίστανται ανίσχυροι, όταν υιοθετούν τον λαϊκιστικό λόγο. Ως στόχο τους δεν έχουν την πρόοδο και την ανάπτυξη του κράτους αλλά την άνοδο και την παραμονή στην εξουσία. Προκειμένου να το πετύχουν, επιδίδονται σε ψηφοθηρία, κολακεύουν, προπαγανδίζουν. Χρησιμοποιούν τις όποιες ικανότητες τους για να γίνουν δημοφιλείς, να ανέβουν στην εξουσία και τελικά να κυβερνήσουν. Δεν έχουν πρόγραμμα, αλλά υπακούουν στο δόγμα “ό,τι θέλει ο λαός”. Έτσι καταλήγουμε σε μια κατ’ επίφαση δημοκρατία, την οποία ο ίδιος χαρακτηρίζει “ψευδο-δημοκρατία”.

Πριν από περίπου δύομισι χιλιάδες χρόνια ο Σωκράτης διατύπωνε παρόμοιες απόψεις, όπως τουλάχιστον φαίνεται στο διδαγμένο απόσπασμα από την αλληγορία του σπηλαίου. Οι *απαίδευτοι* και *αφιλοσόφητοι* πολιτικοί δεν θα μπορούσαν ποτέ να κυβερνήσουν σωστά την πολιτεία για δύο λόγους. Πρώτον είναι “*απειροι αληθείας*”, αφού δεν έχουν γνωρίσει ποτέ την αλήθεια και έχουν στραμμένα τα μάτια της ψυχής τους προς τα αισθητά. Δεύτερον, “*ούκ ἔχουσιν ἕναν σκοπόν*”, αλλά αποβλέπουν στην ικανοποίηση του προσωπικού τους συμφέροντος, γεγονός που τους καθιστά ανεπαρκείς για τη διοίκηση μιας ιδανικής κοινωνίας που θα στοχεύει στη δικαιοσύνη.

Συμφωνούν, λοιπόν, τα δύο κείμενα πως το πολίτευμα στο οποίο την εξουσία έχουν ανίσχυροι- *απαίδευτοι* πολιτικοί είναι ανεπαρκές. Θα κυβερνηθεί σωστά το «καράβι» της πολιτείας, μόνο όταν ανέβουν στην εξουσία εκείνοι που είναι ικανοί να βάλουν τη συλλογική ευημερία πάνω από την ατομική.

Β. Αδίδακτο κείμενο

- Γ1.** Αυτός είναι, λοιπόν, (βέβαια, αλήθεια) που, αν και διατάχθηκε (ορίστηκε) από τους στρατηγούς να περισυλλέξει τους Αθηναίους ναυαγούς (οι οποίοι ναυάγησαν) στη ναυμαχία ανοιχτά της Λέσβου (έξω από τη Λέσβο), ο ίδιος όμως αν και δεν τους περισυνέλεξε, κατηγορώντας τους στρατηγούς, οδήγησε αυτούς στο θάνατο (σκότωσε αυτούς), για να σώσει ο ίδιος τη ζωή του (για να σωθεί ο ίδιος). Όποιος όμως φαίνεται (είναι φανερό) ότι φροντίζει πάντοτε να υπερτερεί και ότι δεν ενδιαφέρεται καθόλου για το καλό και τους φίλους, πώς πρέπει τέλος πάντων να ενδιαφερθείτε (ή ενδιαφερθούμε) γι' αυτόν; Πώς να μην φυλαχθείτε (ή φυλαχθούμε), αφού (όταν) γνωρίζετε (ή γνωρίζουμε) τις μεταβολές αυτού, για να μην μπορέσει να κάνει το ίδιο και σε μας; Εμείς λοιπόν αυτόν τον οδηγούμε ενώπιον του δικαστηρίου και γιατί, κατά τη γνώμη μας, σκέφτεται εχθρικά και γιατί προδίδει και εμάς και εσάς: ότι, όμως, κατά την άποψή μας κάνουμε σωστά πράγματα (φερόμαστε εύλογα), να το καταλάβετε και από αυτά εδώ (τα εξής).
- Γ2.** Το απόσπασμα αποτελεί μέρος του κατηγορητηρίου του Κριτία σε βάρος του άλλοτε ομοϊδεάτη των «Τριάκοντα», Θηραμένη, προκειμένου να επιτύχει την «εύλογη» καταδίκη αυτού (ώς δ' εικότα ποιοῦμεν) από τους βουλευτές (ήμεις οὖν τοῦτον ὑπάγομεν). Για να ενισχύσει την επιχειρηματολογία του, επικαλείται το παράδειγμα της «Καλλίστης Λακεδαιμονίων πολιτείας» (Καλλίστη μὲν ... ἡ Λακεδαιμονίων). Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στην αυστηρή τιμωρία (τῆς μεγίστης τιμωρίας) που θα υποστεί από το σώμα των εφόρων και από τους Σπαρτιάτες πολίτες ο έφορος εκείνος που θα δείξει αγυπακοή ή θα εναντιωθεί στη βούληση της πλειοψηφίας των εφόρων, κατηγορώντας τον τρόπο άσκησης της εξουσίας τους (ἀντὶ τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις). Με την επιλογή αυτή ο Κριτίας παραλληλίζει, αφενός, την εξουσία των «Τριάκοντα» που υπηρετούν οι Αθηναίοι βουλευτές, με το πρότυπό της, το ολιγαρχικό πολίτευμα της Σπάρτης. Και αφετέρου, προσομοιάζει τον Θηραμένη με τον εχθρικό, στο πολίτευμα των Λακεδαιμονίων έφορο. Έτσι, επικαλείται το ήθος (ἐὰν σωφρονῇτε) και το συναίσθημα των βουλευτών, επισημαίνοντας το χρέος τους να προασπίσουν την εξουσία των Τριάκοντα, προστατεύοντας ταυτόχρονα τους εαυτούς τους, με την τιμωρία του Θηραμένη (οὐ τούτου ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε). Γιατί αυτός, κατά τον Κριτία, είναι φιλοπρωτιστής, ατομικιστής, ιδιοτελής και απρόβλεπτος, αλλάζοντας διαρκώς τη στάση του απέναντι στο πολίτευμα που εγκαθίδρυσαν μαζί του οι Τριάκοντα (Ὅστις γε μὴν ... ποιῆσαι). Γιατί, αν δεν τον καταδικάσουν οι βουλευτές, θα ενισχύσει τις ελπίδες των αντιφρονούντων στο καθεστώς των Τριάκοντα Αθηναίων, ώστε να επιχειρήσουν να το ανατρέψουν (ὡς οὗτος σωθεὶς ... τὰς ἐλπίδας).

Γ3. α.

Απαρέμφατα: εἶναι -> ἴσθι , πείθεσθαι -> πείθου, ψέγειν -> ψέγε, ἐναντιοῦσθαι -> ἐναντιοῦ

Μετοχή: τοῖς πραττομένοις -> πέπραξο

Παραθετικά: καλλίστη -> καλλίων, τοῖς πλείοσι -> πλείστοις

Γ3. β.

i) **Αυτοπαθητική** αντωνυμία: ὑμῶν αὐτῶν -> ἐμαυτῆς

ii) **Ουσιαστικά** γ' κλίσης: τῇ πόλει -> τ α ῖς π ό λ ε σ ι (ν), τὰς ἐλπίδας -> τὴν ἐλπίδα

iii) **Μετοχή** Παθητικού Αορίστου: σωθεῖς -> σωθεῖσι(ν)

Γ4. α.

Επιρρηματικός προσδιορισμός του **χρόνου**:

- **ἀεὶ:** επίρρημα του χρόνου ως προσδιορισμός στη μετοχή ἐπιμελόμενος
- **ποτε:** επίρρημα του χρόνου ως προσδιορισμός στο απαρέμφατο φείσασθαι

Επιρρηματικός προσδιορισμός του **τόπου**:

- **ἐν τῇ πόλει:** εμπρόθετος προσδιορισμός στο ρήμα της πρότασης ὑποτέμει ἂν
- **ἔξω:** επίρρημα του τόπου ως προσδιορισμός στο ρήμα της πρότασης ὑποτέμει ἂν

Επιρρηματικός προσδιορισμός της **αιτίας**:

- **εἰδότας:** αιτιολογική μετοχή ως προσδιορισμός στο απαρέμφατο φυλάξασθαι της προηγούμενης πρότασης
- **ὥς ἐπιβουλεύοντα:** αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας (συννοδεύεται από το μόριο ὥς) ως προσδιορισμός στο ρήμα της κύριας ὑπάγομεν
- **ὥς προδιδόντα:** αιτιολογική μετοχή υποκειμενικής αιτιολογίας (συννοδεύεται

από το μόριο *ώς*) ως προσδιορισμός στο ρήμα της κύριας *υπάγομεν*

- ὥς οὗτος σωθεὶς μὲν πολλοὺς ἂν μέγα φρονεῖν ποιήσσει τῶν ἐναντία γινωσκόντων ὑμῖν: δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση, υποκειμενικής αιτιολογίας (λόγω εισαγωγής της με τον αιτιολογικό σύνδεσμο *ὥς*) ως προσδιορισμός στο ρήμα της κύριας *φείσεσθε*
- ἀπολόμενος δὲ πάντων καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξω ὑποτέμει ἂν τὰς ἐλπίδας: δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση, υποκειμενικής αιτιολογίας (λόγω παρατακτικής σύνδεσης με το *μέν - δὲ* με την αμέσως προηγούμενη πρόταση) ως προσδιορισμός στο ρήμα της κύριας *φείσεσθε*

Επιρρηματικός προσδιορισμός της (προ)ϋπόθεσης:

- εἰ δὲ ἐκεῖνη ἐπιχειρήσειέ τις τῶν ἐφόρων ἀντὶ τοῦ τοῖς πλείοσι πείθεσθαι ψέγειν τε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐναντιοῦσθαι τοῖς πραττομένοις: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση ως προσδιορισμός στο δυνητικό απαρέμφατο της κύριας *ἂν ἀξιωθῇται*. Η απόδοση είναι ειδικό δυνητικό απαρέμφατο και γι' αυτό πρόκειται για εξαρτημένο υποθετικό λόγο. Μετά από την μετατροπή σε ανεξάρτητο προκύπτει το είδος της **Απλής σκέψης του λέγοντος**.

Υπόθεση: εἰ + ευκτική -> *εἰ ἐπιχειρήσειε*

Απόδοση: δυνητική ευκτική -> *ἂν ἀξιωθῇται*

- ἐὰν σωφρονῇτε: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση ως προσδιορισμός στο ρήμα της κύριας πρότασης *φείσεσθε*. Πρόκειται για το είδος του **Προσδοκωμένου**.

Υπόθεση: ἐὰν + υποτακτική -> *ἐὰν σωφρονῇτε*

Απόδοση: οριστική μέλλοντα -> *φείσεσθε*

- σωθεὶς: υποθετική μετοχή ως προσδιορισμός στο ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης *ἂν ποιήσσει*. Πρόκειται για περίπτωση λανθάνοντος υποθετικού λόγου, καθώς η υπόθεση είναι μετοχή και όχι υποθετική πρόταση. Μετά από την ανάλυση της μετοχής σε δευτερεύουσα υποθετική πρόταση προκύπτει το είδος της **Απλής σκέψης του λέγοντος**.

Υπόθεση: εἰ + ευκτική -> *εἰ σωθείη*

Απόδοση: δυνητική ευκτική -> *ἂν ποιήσσειε*

- ἀπολόμενος: υποθετική μετοχή ως προσδιορισμός στο ρήμα της

δευτερεύουσας πρότασης υποτέμωι αν. Πρόκειται για περίπτωση λανθάνοντος υποθετικού λόγου, καθώς η υπόθεση είναι μετοχή και όχι υποθετική πρόταση. Μετά από την ανάλυση της μετοχής σε δευτερεύουσα υποθετική πρόταση προκύπτει το είδος της **Απλής σκέψης του λέγοντος**.

Υπόθεση: ει + ευκτική -> ει απόλοιτο

Απόδοση: δυνητική ευκτική -> υποτέμωι αν

Γ4. β.

- i) Καλλίστη μὲν γὰρ δήπου πολιτεία ἐστὶ ἡ Λακεδαιμονίων.
- ii) Σωφρονούντες οὐ τούτου ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν φείσεσθε.